

Kvalitativní výzkum

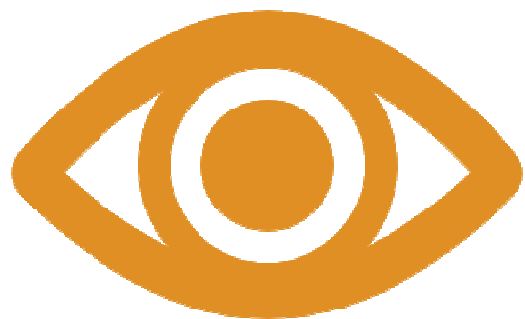
2.setkání

Výzkum ve zdravotnictví /Výzkum v porodní asistenci

Metody sběru dat

POZOROVÁNÍ A
ROZHOVOR

METODY SBĚRU DAT

Pozorování

Návrh pozorování

- Výzkumná otázka
- Výzkumný design
- Cíl výzkumu
- Témata pozorování (struktura a zaměření)
- Pozorovací záznamový arch
- Objevení nového tématu

Popis různých stránek pozorovaných jevů

- Popis fyzického prostředí pozorování (vč. historického aspektu)
- Popis sociální stránky prostředí (klíma situace, vztahy)
- Popis jednání aktérů (verbální i neverbální projevy, činy, ...)

Pozorování – možná klasifikace (vzájemné kombinace)

Zúčastněné/nezúčastněné

Přímé/nepřímé

Strukturované/nestrukturované pozorování

Otevřené/skryté pozorování

V přirozených podmínkách a/nebo v nepřirozeném prostředí

Pozorování – účast na dění

Účast na dění

Neúčast na dění

Úplný účastník

Účastník jako pozorovatel

Pozorovatel jako účastník

Úplný pozorovatel

Pozorování – účast na dění

– Úplný účastník

- člen skupiny, pozorované osoby neinformovány (např. staniční sestra zkoumá dění na pracovišti)

– Účastník jako pozorovatel

- člen skupiny, pozorované osoby informovány (např. staniční sestra zkoumá dění na pracovišti a ostatní ví, že provádí výzkum na určité téma)

– Pozorovatel jako účastník

- pozorování, v roli tazatele, dění se účastní jen okrajově, pozorované osoby informovány (staniční sestra provádí krátké pozorování, rozhovory na jiném pracovišti)

– Úplný pozorovatel

- Vnější pozorovatel, pozorování obvykle nevědí, že jsou pozorováni (veřejná místa, ne v uzavřených komunitách)

Skryté vs. otevřené zúčastněné pozorování

- **Skryté:** účastníci neinformování o výzkumu (nebo ne o všech aspektech), pozorovatel v interakcích, hledá místo ve skupině, nemusí vysvětlovat důvody svého výzkumu a motivovat ke spolupráci, pozorovaní se chovají přirozeně. Etika!!! (možno ošetřit např. zpětným vysvětlením účelu výzkumu a získáním dodatečných souhlasů)
- **Otevřené zúčastněné pozorování:** pozorovaní vědí o výzkumu i jeho účelu, výzkumník mezi nimi. Promyslet cílovou skupinu, motivaci, jasno jaká je jeho role, kde, jak se chovat. Výhodou etika. Nevýhoda – možnost zkreslení, chování účastníků směrem k sociální žádoucnosti.

Zúčastněné pozorování

- Etnografický výzkum, případové studie
- Málo prozkoumaný jev, velké rozdíly mezi pohledy členů a nečlenů skupiny, jev není přístupný pohledu osob mimo skupinu
- Pozorovatel se sám účastní dění, osobní vztah s pozorovanými
- Rozhovory, deníky členů skupiny, audio a videonahrávky
- *Př. Sociální psycholog Leo Festinger – náboženská sekta*
- 4 kroky:
 1. Navázání kontaktu
 2. Pozorování
 3. Záznam dat
 4. Závěr pozorování

Zúčastněné pozorování – navázání kontaktu

- Přístup do terénu, kontakt s účastníky
- Třeba rozmyslet dopředu, někdy vyžaduje změnu životního stylu výzkumníka
- Jak se stát členem skupiny a zároveň ji neovlivnit? (příprava, opatrnost)
- Jaké pomoci využít, koho? Je třeba povolení? Poskytneme něco na oplátku?
Jak budeme účastníky informovat? Máme dost času vyjednávat případné podmínky?
- Jak s pracovat s nedůvěrou účastníků v průběhu? (vysvětlení účelu, své úlohy, mlčenlivost, anonymita)
- Klíčoví informátor/informátoři

Zúčastněné pozorování – (proces) pozorování

- Popisné, fokusované a selektivní pozorování (Spradley, 1989 – viz Hendl, 2008, str. 195)
- Význam: dvojí účel aktivity, jasné uvědomění, širokouhlá optika, vnitřní a vnější zkušenost, introspekce
- Odpověď na otázky:
 1. Kdo?
 2. Co se děje? ((1) chování, pravidelnost, (2) interakce, (3) obsah konverzace)
 3. Místo? (kontext, předměty, prostor, konzumace, tvorba, smyslové vjemy)
 4. Kdy? (vše, co se týká času – organizace, rozvržení, vnímání budoucnosti)
 5. Jak vše propojeno? (stabilita, změna, pravidla, vztah k ostatním skupinám)
 6. Proč? (přisuzované významy historie skupiny, symboly, tradice, hodnoty, názory)

Zúčastněné pozorování – záznam dat

- Ideálně PC
- Přestože nestrukturované pozorování – jasný systém záznamu dat
- Popis ideálně přímo na místě (možné použití zkratk a symbolů), posléze co nejdříve a rutinní doplňování, popis náročný na čas
- **Terénní poznámky:** popisné a reflektující
- 4 formy terénních poznámek (Spradley – viz Hendl, str. 198):
 1. Hustý popis situace (kódy, klíčová slova, věty, citáty z rozhovorů)
 2. Podrobné zápisy z dojmů a pozorování
 3. Analýzy a interpretace – z doby celého pobytu v terénu
 4. Terénní deník výzkumníka (zkušenosti, nápady, potíže, chyby, zmatek a problémy....)

! Poznámky nutno kompletovat do 24h po akci, nejpozději do začátku další akce v terénu !

Zúčastněné pozorování – závěr pozorování

LOUČENÍ (CO
NEJPŘIROZENĚJI,
NENARUŠIT VZTAHY
VE SKUPINĚ ANI
MEZI VÝZKUMNÍKEM
A ÚČASTNÍKY)

Zúčastněné pozorování – 😊 VÝHODY

- **bezprostřední zkušenost** se situací, kterou výzkumník pozoruje
- **zapojení se do interakcí** mezi zúčastněnými a **lepší pochopení a popsání** daných situací
- **otevření se** vůči problémům a **nespoléhání se na koncepty**, které si např. výzkumník dříve nastudoval v literatuře
- při pozorování lze zachytit **rutinní situace**, které by výzkumník nebyl schopen odhalit z rozhovoru, jelikož respondenti si tyto jevy ani nemusejí uvědomovat
- objevení skutečnosti, kterým se **doposud nikdo nevěnoval**, nebo **uvedení do souvislosti** jevů, které nebyly nikdy slučovány
- **odhalení skutečnosti**, které by se respondenti **obávali sdělit při rozhovoru**

Zúčastněné pozorování – ☹️ NEVÝHODY

- vysoká **náročnost** na osobu výzkumníka, komunikační a sociální schopnosti
- riziko **narušení přirozeného vývoje skutečnosti**, tvorba situací, které by bez působení výzkumníka nenastaly (obtížné stanovit hranici, kdy aktivita či neaktivita výzkumníka ovlivní zkoumanou situaci)
- při nevhodném chování výzkumníka dojde nejen k narušení samotného výzkumu, znehodnocení již získaných dat, ale může taktéž způsobit **nemožnost provedení dalších výzkumů v dané oblasti, daném prostředí** (např. na konkrétním pracovišti, může dojít ke ztrátě důvěry)
- je nutné zajistit potřebnou míru **nezávislosti a nadhledu** u výzkumníka, což na jeho osobu klade nemalé nároky
- výzkumník **nemusí** během pozorování děje **postřehnout všechny zajímavé procesy** anebo jim nemusí přikládat osobně význam, a proto je nezaznamenaná

Nezúčastněné pozorování

- Minimalizace interakce, odstup, neutrální přístup
- Nerušit chováním ani umístěním pozorovatele
- Často následuje po zúčastněném pozorování, kdy už víme, co přesně pozorovat
- Cíleněji zaměřeno na určité způsoby chování

😊 Nenápadnost, menší vliv citové zaangażovanosti výzkumníka

😞 Obtížnější získávání informací – značné omezení, dobré ověřit informace dalšími metodami (zúčastněné pozorování, rozhovor s klíčovým informátorem)

Strukturované pozorování

- Strukturované zachycení chování, dění a následná kvantifikace – kódovací schéma
- Kódovací systém – prosté zachycení výskytu jevu až komplexní vícekategoriální systém
- VO na začátku, co budeme pozorovat, jak zachytíme
- Co kódovat: neverbální chování, prostorové chování, mimolingvistické chování, lingvistické chování
- Třeba určit jednotku, kterou kódovat (časové intervaly/výskyt jevu, momentková událost/behaviorální stav)
- Prostý výskyt/sekvence jevu
- Požadavky na kategoriální systém záznamu dat: Fokusevanost + Objektivita + Nezávislost na kontextu
+ Explicitní definice + Jednoduchost záznamu

METODY SBĚRU DAT

Rozhovor

Rozhovor

- V současnosti nejčastěji využívaná metoda sběru dat
- Zdá se nejjednodušší, ale vést dobrý rozhovor a efektivní v rámci výzkumu klade velké nároky, nejde o konverzaci jako takovou, třeba mít neustále na zřeteli výzkumný záměr (+ další nástrahy😊)
- Nejčastěji rozhovor jeden na jednoho, ale i fokusové skupiny, případně narativní interview
- Ve zdravotnictví perspektiva, vnímání kolegů a klientů/pacientů
- Pozor na anekdotalismus

Rozhovor

- Umění i věda 😊
- Klade nároky na osobnostní předpoklady výzkumníka, důležitá příprava
- Věnovat pozornost začátku a konci rozhovoru, možnost dodatečného kontaktu (intervenční charakter?)
- Co zvážit?
 - Typy otázek (Otázky o zkušenostech a chování, otázky o názorech a hodnotách, otázky o pocitech, otázky o znalostech, otázky o vnímání, otázky demografické a kontextové)
 - Řazení otázek
 - Způsob kladení otázek (otevřené, neutrální, citlivé a jasné, nevnucovat odpověď, klást jen jednu otázku v daný moment, SONDÁŽ, udržet motivaci v průběhu, ale neovlivnit obsah sdělení – nehodnotící zájem 😊)
 - Délka rozhovoru

Kvalitativní dotazování - zásady vedení rozhovoru

- Důkladná příprava (účel určuje celý proces)
- Vztah důvěry, vstřícnosti a zájmu,...
- Formulace adekvátní k úrovni dotazovaného
- Klademe jednu otázku (doplňujeme sondážními)
- Nasloucháme pozorně, udržujeme neutrální postoj
- Zohledňujeme časové možnosti dotazovaného
- Monitorujeme sebekriticky sebe
- Po ukončení komplementujeme a kontrolujeme své poznámky (kvalitu a úplnost)

Příprava rozhovoru

- Teoretická **znalost zkoumaného prostředí**
- **Vytvoříme si rámec (jednotlivé otázky nejsou totožné s výzkumnými otázkami !!!)** = Schéma základních témat (**vycházející z výzkumných otázek**)
 - + několik otázek ke každému tématu (vycházejí z odborné literatury, pozorování, analýzy dokumentů)
- **Řazení otázek:**
 1. neproblémové skutečnosti (úvodní otázky, motivace)
 2. názory, pocity v kontextu
 3. znalosti a dovednosti (mohou vyvolat negativní reakce)
- Nejdříve otázky zaměřené na přítomnost, pak na budoucnost či minulost
- Demografické otázky – průběžně a nenápadně nebo na konci rozhovoru (nudné)
- Poměrně rychle přecházíme k vlastnímu předmětu rozhovoru

Pojetí Charmazové (Hendl, 2008, str. 172)

- Konstruktivisticky (významy přisuzované respondenty) vs. pozitivisticky orientovaný rozhovor
- Analýza rozhovorů metodou zakotvené teorie
- Iniciační otevřené otázky / otázky uprostřed rozhovoru / otázky na závěr

Rozhovor – dělení dle míry strukturovanosti

- nestrukturovaný rozhovor
- polostrukturovaný rozhovor
- strukturovaný rozhovor (s otevřenými otázkami)

- Charakteristika jednotlivých typů rozhovorů
 - Viz kapitola 7B tabulka č. 3 studijního materiálu „Metodika ke zpracování závěrečné práce pro vybrané nelékařské zdravotnické obory“
 - [Metody sběru dat v kvalitativním výzkumu | Principy kvalitativního výzkumu | Metodika ke zpracování závěrečné práce pro vybrané nelékařské zdravotnické obory | Lékařská fakulta Masarykovy univerzity \(muni.cz\)](#)

Fenomenologický rozhovor

- **První rozhovor:** je zaměřený na historii života dotazovaného. Používají se otázky JAK?
 - Např.: *Jak k tomu u Vás došlo?*
- **Druhý rozhovor:** je zaměřený na získávání podrobností o zkušenostech dotazovaného ve *vztahu k tématu*
 - Například: rekonstrukce konkrétního dne spojeného s nějakou zkušeností → *Popište prosím svojí zkušenost s prací v divadle?*
- **Třetí rozhovor:** je zaměřena na reflexi zkušeností dotazovaného, na smysl života a jeho směřování.
 - Např.: *Kam Váš život směřuje?*
- Mezi jednotlivými rozhovory by měl být volný interval tři až sedm dní. Tazatel by se měl snažit doplnit detaily. Rozhovory mezi sebou fungují navzájem jako **kontrola vnitřní konzistence**
 - Příklad viz Hendl str. 181 „Nenávidíme tělesnou výchovu“

Fenomenologický rozhovor

- 😊 možnost rozkrytí „pozadí“ životního příběhu a stavu pacienta/dotazované osoby v rozhovoru, schopnost identifikovat jinými metodami obtížně postihnutelné momenty a faktory ovlivňující život dotazované osoby, konkrétní situaci, na niž je rozhovor zaměřen
- 😞 vysoká emoční i časová náročnost
- fenomenologický rozhovor by měl být realizován pouze opravdu zkušeným výzkumníkem

Další typy rozhovorů (Hendl, 2008)

- Rozhovor podle návodu / problémově zaměřený rozhovor
- Neformální rozhovor
- Narativní rozhovor (viz další snímek)

Narativní rozhovor

- Volné vyprávění, zejména v biografickém výzkumu
- Významy přikládané zkušenostem na pozadí celé biografie
- 4 fáze: stimulace, vyprávění, kladení otázek pro vyjasnění nejasností, zobecňující otázky
- Soustředění na určitý úsek života po zpracování celé historie
- Narativní interview (Rosenthalová, in Hendl, 2008, str. 177) – 2 fáze:
 1. Fáze hlavního vyprávění
 2. Dotazovací fáze (otázky o fázi života, o určitém tématu, ke specifické, již zmíněné situaci, prozkoumání vyprávění pro vyjasnění argumentace, otázky ke zkušenostem někoho jiného nebo k přenesené znalosti)
- Epizodický rozhovor - modifikace narativního interview (narativní rozhovor + rozhovor s návodem)

Záznam dat z rozhovoru

Tato fotka od autora Neznámý autor s licencí [CC BY-SA](#)

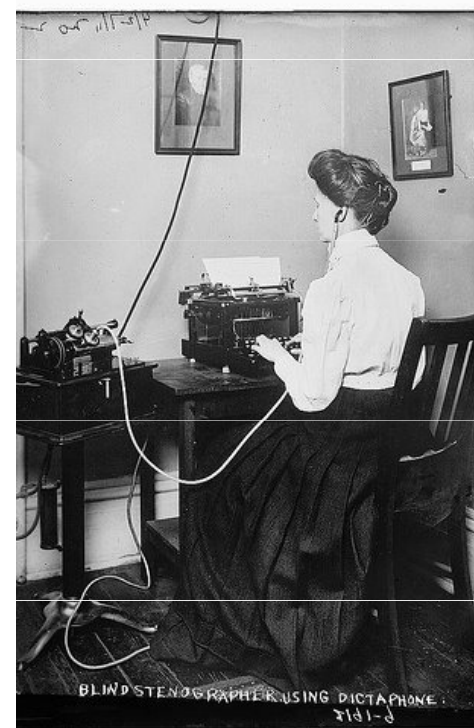
Obvykle diktafon (případně videozáznam – možná menší ochota účastníků)

Třeba povolení před začátkem nahrávání!!!

Následuje transkripce (viz další snímek)

☹ nervozita účastníka i výzkumníka,
dramatizace vyprávění, přílišná upjatost,
sešněrovanost tazatele

Technické potíže (myslet na ně dopředu –
náhradní baterie, zkusit, jestli zařízení
skutečně nahrává, kvalita zvuku apod.)

Skupinová diskuse, skupinový rozhovor

- KDY: odhalení obsahů veřejného mínění, kolektivní postoje
- 😊 uvolnění zábrán, snazší odhalení postojů, způsobů jednání, myšlenek a pocitů, dodání odvahy zmínit i citlivá témata
- 😞 nerovnoměrné zapojení členů, náročnější organizace, spojení vyvíjející se skupinové dynamiky a toku informací s původním cílem
- Sestavení skupiny – JAK? Přirozeně/uměle, podpoření dynamiky diskuse přítomností jedinců s rozdílnými názory apod., homogenní vs. heterogenní skupina
- Skupinová diskuse – doporučený sled fází (vysvětlení postupu – (představení členů) – „zahřátí – představení základního popudu – dále co nejméně ovlivňovat průběh diskuse – další podnětové argumenty – metadiskuse)
- Zařazení tichého pozorovatele? Záznam diskuse

Skupinový rozhovor – Focus group / ohnisková skupina

- Organizovanější typ skupinové diskuse, obvykle 6-8 lidí, cca 90 minut trvání (viz Hendl, 2008, str. 183, tab. č. 6.4)
- Obvykle poměrně homogenní skupina
- 😊 během krátké doby kvalitní info od více lidí, vzájemná kontrola kvality informace, vyrovnávání stanovisek, skupinová dynamika – zaměření na nejdůležitější témata, zábavnější forma obvykle než individuální rozhovor
- 😊 menší záběr (cca max. deset hlavních otázek), dovednosti výzkumníka, aby dění nepřevzalo jen několik málo průbojnějších jedinců (závisí i na schopnosti verbálního vyjadřování se), ve zdravotnictví v poslední době velmi populární, avšak často tendence „klouzat po povrchu“, výzkum není dobře odvedený po metodologické stránce

Skupinový rozhovor – schéma návrhu

- **Příprava** (sestavení skupiny, telefonické potvrzení účasti, občerstvení, záznamové zařízení, jmenovky)
- **Organizace** (uspořádání místnosti, informovaný souhlas, příchod 30 minut před zahájením)
- **Uvítání** (moderátor se představí, lehká konverzace, rozdání jmenovek)
- **Zahájení** (vedení problému, podpis informovaného souhlasu, zápis zasedacího pořádku)
- **Sdělení základních pravidel** (mluví vždy pouze jeden, vše je zajímavé, lze nesouhlasit)
- **Základní témata** (otázka pro uvolnění, přechodová otázka, klíčové otázky, shrnující otázky)
- **Osobní data** (vyplnění dotazníku)
- **Závěr** (shrnutí hlavních bodů diskuze, s otázkou, zda chce někdo něco dodat; poděkování za účast, dárky)

Skupinový rozhovor - příklady

Lékaři o významu EBM
(Hendl, 2008, str. 184)

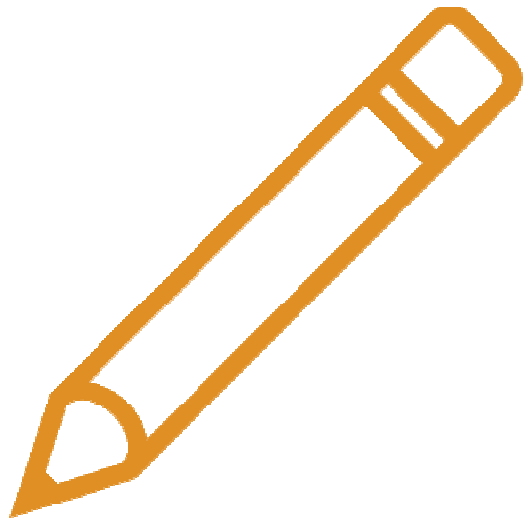
Důvody studentů
ošetřovatelství k
rozhodnutí nenastoupit
do praxe (Kingston et
al., 2004 in Wheeler,
2010)

Zkušenost matek s
astmatem u dítěte
(Cane et al., 2001)

Další možné zdroje dat

DENÍKY, NOVINOVÉ ČLÁNKY,
HISTORICKÉ DOKUMENTY,
DOKUMENTACE A DALŠÍ TEXTY –
NEZAPOMÍNAT I NA TYTO ZDROJE

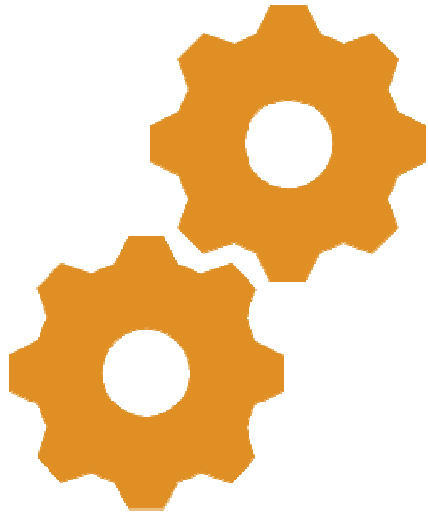

ZPRACOVÁNÍ DAT

Transkripce

Transkripce

- Kromě obrazových dat nutný přepis - časová náročnost!!!
- Anonymizace dat
- Někdy přepisuje jiná osoba, přesnost, doslovnost, označit kdo mluví (zkratky), doba přestávek, neverbální projevy (smích, pláč....), spisovný nebo mluvený jazyk?, přepis všeho, nebo jen pasáží? (podrobněji viz Hendl, 2008, str. 208 – 210) , Kontrola při opětovném puštění nahrávky, pozor na zkreslení chybějícími údaji (např. chybějící interpunkce), výzkumník může doplnit o poznámky z terénu
- Kontrola správnosti přepisu před zahájením analýzy!
- Nástroje dostupné na webu k usnadnění transkripce

ZPRACOVÁNÍ DAT

Analýza dat

Analýza dat

- Analýza a interpretace dat – nutné se opětovně vracet k přepsaným údajům, znovu je pročitat a následně kódovat
- Obecně:
 1. Tvorba kategorií
 2. Kódování

1. Tvorba kategorií

- Uspořádání dat, redukce dat na menší jednotky, orientace v datech
- Tvorba kategoriálního systému a následné kódování dat podle kategorií
- Nejčastěji kategoriální systém vzniká až v průběhu analýzy dat po podrobném prozkoumání dat (podrobněji viz Hendl, str. 211)
- Primárně popis – konkrétní kategorie, rozvoj teorií – spíše abstraktní, konceptuální kategorie

2. Kódování

- Máme vytvořené kategorie (schéma) – nyní třeba rozkódovat pasáže (přiřadit k jednotlivým kategoriím) – v průběhu možno doplňovat nové kategorie/podkategorie, neztratit ze zřetele celý kontext
- Ideální spolupráce více nezávislých výzkumníků (následné srovnání kategorizace)
- Pokud kategoriální systém jednoduchý, možné využít metodu „tužka – papír“
- Součástí i popis vztahů mezi kategoriemi
- Existence placených softwarů na kódování kvalitativních dat (např. MaxQDA, ATLAS.ti a další)

PŘÍKLAD ANALÝZY A
INTERPRETACE TEXTU

Metoda zakotvené teorie

Metoda zakotvené teorie (GTM)

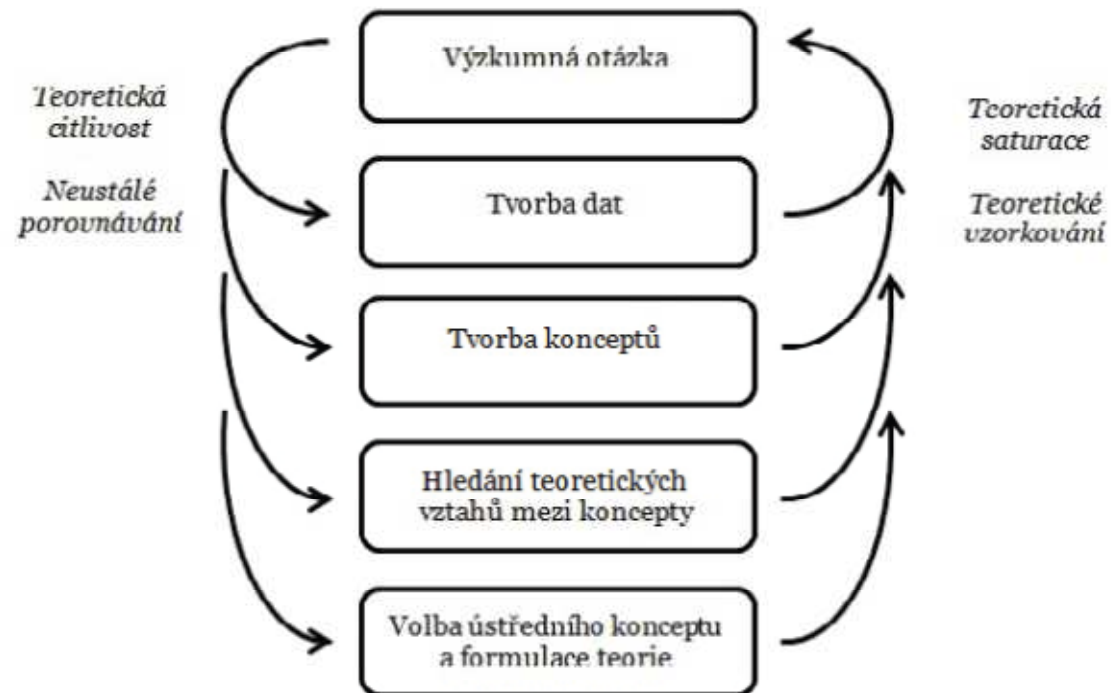
- Tvorba kategorií a kódování – lze hezky demonstrovat např. na příkladu metody zakotvené teorie
 - Viz Řiháček T, Čermák I, Hytych R, eds. *Kvalitativní analýza textů: Čtyři přístupy*. 1st ed. Brno, Czechia: Masarykova univerzita; 2013.

Metoda zakotvené teorie

- Více verzí metody – v současnosti 3 vlivné verze (Strauss, Glaser, Charmazová)
- Hlavním cílem vybudovat teorii zkoumaného jevu
- Nejde pouze o metodu analýzy dat, ale výzkumný přístup (proces od hledání VO až po publikaci výsledné teorie a její další případné rozvíjení)
- Teoretické vzorkování (až v průběhu sběru dat) – teoretická saturace
- Produktem tematické analýzy obvykle seznam a popis několika témat, GDM však jde dál, cílem není jen kategorizace, ale teoretické uchopení jevu – výsledkem teorie organizovaná okolo jednoho ústředního konceptu
- Někdy použita jen část ze sledu kroků, avšak třeba na to vždy upozornit

Schéma výzkumného procesu u metody zakotvené teorie

(převzato z Řiháček, Čermák, Hytych, 2013)

GTM – analýza dat

1. Tvorba konceptů

- **Otevřené kódování** – nalezení významových jednotek, „okódování textu“ (dle Charmazové kód slouží jako „rukojeť“ pro následnou možnou manipulaci)
- Dát si načas, aby zvolený kód, opravdu „dobře sedl“
- Poté na základě podobností spojujeme do obecnějších a propracovanějších konceptů – jejich další propracovávání po obsahové stránce (vlastnosti, dimenze)
- Z otevřeného pak **zaměřené (selektivní) kódování**
- **GTM = metoda neustálého porovnávání**
- analytické poznámky, postřehy, otázky - **memos**

GTM – neustálé porovnávání – příklady otázek

Při práci s významovými jednotkami a koncepty ustavičně dochází k systematickému porovnávání (např.: „Vyjadřuje tato významová jednotka stejnou základní myšlenku jako ta předchozí? Mohu ji zahrnout pod stejnou kategorii, nebo je potřeba vytvořit novou? Pomůže mi tato nová významová jednotka nějak rozvinout vlastnosti stávajícího konceptu? V čem se liší tyto dva případy, které jsem zahrnul pod stejnou kategorii? Mohu z jejich rozdílu odvodit nějakou užitečnou dimenzi? Porovná-li navzájem tyto dvě protikladné kategorie, pomůže mi to lépe definovat jejich vlastnosti?“). Proto se jádro GTM někdy označuje také jako **metoda neustálého porovnávání** (*constant comparison method*, viz Glaser a Strauss, 1967).

GTM – analýza dat

2. Hledání teoretických vztahů mezi koncepty

- Možné vztahy mezi nimi: podkategorie, příčina, následek, umožňující podmínka, prostředek – cíl, fáze procesu, typologie
- = teoretické kódování (Glaser)/axiální kódování (Strauss a Corbinová)
- Cílené vyhledávání respondentů pro doplnění dat – teoretické vzorkování – teoretická nasycenost

GTM – analýza dat

3. Volba ústředního konceptu a formulace teorie

- Zacílení teorie, kompaktnost – aby dobře držela pohromadě 😊
- **Ústřední koncept** - dimenzí samotného problému a nejlépe ze všech konceptů jej vysvětluje
- Propojení a integrace ústředního konceptu s ostatními do výsledné teorie, aby co nejvýstižněji odpovídala na VO (důležité, aby nezahrnovala více konceptů než je nezbytné)

Interpretace dat

... A JEJICH
PREZENTACE

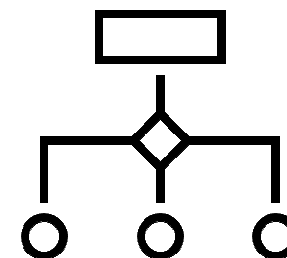
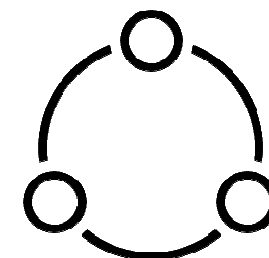

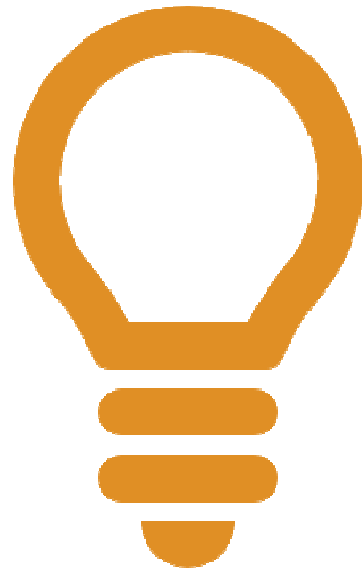
Interpretace a prezentace dat

- popis třídění dat, jejich analýz, komentáře souhrnných tabulek a grafů
- prezentace a interpretace dat se v kvalitativním výzkumu často prolínají
- vlastní závěry, názory, přesvědčení, domněnky, doporučení apod. k získaným datům
- výzkumnická zkušenost, vhled do dat (často mnohohrstevnatých) a současně také odstup
- Prezentace a interpretace dat – jasná vazba na cíl výzkumu
- Pozor na zobecňující soudy, na místě pokora
- relativizace prezentované skutečnosti a podepřít výzkumná tvrzení výzkumnými daty (citace výroků respondentů apod.), součástí prezentace a interpretace odkazy na tematicky příbuzné výzkumy, případně teoretické práce, které interpretaci dat podpírají a zvyšují její důvěryhodnost

GTM – Presentace dat

- Presentace modelu či teorie v grafické i textové podobě
- Text – dobré připravit si narativní kostru
- Grafická podoba – diagram
 - Možno použít dvouúrovňový diagram – názvy kategorií výrazně a drobným písmem heslovitě klíčové vlastnosti a vztahy
 - Pokud teorie zahrnuje větší množství konceptů, nemusí obsahovat všechny – přehlednost diagramu

Evaluace výzkumu

Evaluace výzkumného projektu – příklad (1):

- **Zaměření studie** (je jasně popsáno?)
- **Cíl výzkumu** (je zaměřen na výzkum pocitů, vnímání a konceptů spíše než na fakta? Je jasně a precizně formulován?)
- **Metodologie** (Je její výběr odůvodněný? Prokazuje výzkumník dobré porozumění a orientaci v kvalitativním výzkumu? Jsou zvolené metody, techniky a strategie detailně a jasně popsány – včetně sběru dat a analýzy?)
- **Výběr vzorku** (popisuje výzkumník jak získá přístup ke vzorku? Chápe zvláštní charakter výběru v kvalitativním výzkumu? Jsou popsány charakteristiky potřebného výběru?)
- **Přehled literatury** (Byla identifikována mezera v poznání pomocí provedení počátečního literárního přehledu? Prohlašuje výzkumník, že si vědom, že literatura bude zakomponována v diskuzi a bude součástí studie? Srozumitelně podán? Vymezení hlavních konceptů?)

Evaluace výzkumného projektu – příklad (2):

- **Etické a legální aspekty** (Jsou respektovány relevantní etické zájmy účastníků a identifikovány možné konflikty zájmu výzkumníka? Je výzkum v souladu s etickými zásadami profese? Uvádí výzkumník a je si vědom potřeby získání všech informovaných souhlasů od účastníků, případně povolení od institucí? Zajistí výzkumník anonymitu účastníků a jejich právo kdykoli z výzkumu odstoupit?)
- **Praktické otázky** (Je dané téma zkoumatelné a výzkum proveditelný? Má výzkumník dostatek času a dostatečné zdroje pro provedení studie?)

Kritické zhodnocení studie

(Holloway, Wheeler, 2010)

Kritické otázky k zodpovězení ve vlastní studii

Why have I included this here? (on reflecting about a statement)

What are the main issues arising from the data?

How has the study achieved its aim(s)?

What were the answers to the research question?

What is new and different in my research?

How has it contributed to knowledge?

How does it fit within the wider framework of the knowledge and advances in this topic area?

What are the implications for the profession or policy that derive from my study?

(Not from other people's work!)

Výzkumná otázka a metoda

Is the research problem or question suitable and feasible for qualitative research?

Is there a clear rationale for the study and the methodological approach?

Does the study show that the data of the researcher have priority?

Abstrakt

Does it state the aim and describe the methodology and methods, (including sampling)?

Does it summarise results, conclusions and implications?

Přehled literatury

Is there an initial overview that demonstrates the gap in knowledge?

Are there connections to existing and relevant theories?

Has the appropriate literature related to the findings been integrated into the study?

Are the references comprehensive, relevant and up-to-date, and do they include some foundational texts?

Výběr vzorku

Does the researcher use purposive sampling (including theoretical sampling if appropriate)?

Are the criteria for sampling made explicit?

Is the sampling explained adequately?

Is the type and size of sample justified?

Etické otázky

Does the researcher state how he or she gained access to the participants?

Were the rights of participants safeguarded (including their right to withdraw from the study)?

Are issues of anonymity and confidentiality discussed in relation to the study?

Are issues of power taken into account?

If vulnerable clients are included in the sample, is this inclusion justified?

Are major ethical issues discussed?

Has the study been approved by ethics committees and review boards?

Sběr a analýza dat

What are the data sources, and are they appropriate for the study?

How are the data collected, transcribed and stored?

Is the method of analysis identified and described (with examples)?

Is the data analysis systematic and detailed?

(In GT: do data collection and analysis interact?)

Výsledky a diskuse

Is the presentation of the findings appropriate for a qualitative approach?

How have these findings been discussed in relation to the literature?

Does the researcher explain the trustworthiness (validity) of the study?

Is the 'audit trail' traced in detail?

How have these issues been managed?

Is there an element of reflexivity?

Závěry a doporučení

Has the study met its aim?

Does the conclusion clearly state what was learned from the research?

Do the conclusions come directly from the data?

Are the implications for clinical practice discussed?

Do they emerge directly from the findings of the study?

Zdroje

- Hendl J. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. 2nd ed. Praha, Czechia: Portál; 2008.
- Holloway, I. and Wheeler, S. *Qualitative Research in Nursing and Health Care*. 3rd ed., Wiley-Blackwell, Chichester; 2010.
- Kutnohorská J. *Výzkum v ošetrovatelství*. 1st ed. Praha, Czechia: Grada; 2009.
- Řiháček T, Čermák I, Hytych R, eds. *Kvalitativní analýza textů: Čtyři přístupy*. 1st ed. Brno, Czechia: Masarykova univerzita; 2013.

Internetové zdroje:

- [Metodika ke zpracování závěrečné práce pro vybrané nelékařské zdravotnické obory | Lékařská fakulta Masarykovy univerzity \(muni.cz\)](#)
- [A Crash Course in UX Design Research | by Matt Lavoie | UX Collective](#)